

lem, sed tamen esse unam numero per quantitatem. Sed mirum est quod tam facile divergant a vero sensu quaestionis, et terminis aequivoce utantur. Ut enim saepe admonuimus et omnes supponunt, et ipsi (ut existimo) non ignorant, cum hic agimus de unitate numerica, non accipimus numerum, ut est species quantitatis, sed ut in quibuscunque entibus reperiri potest, ut notat D. Thomas, opusc. 16, c. ult., ubi hoc modo ait, *substantiam etiam immaterialem esse unam numero*; quomodo etiam Aristoteles, in 5 Metaph., distinxit unum numero, specie, genere et proportione. Haec ergo unitas numerica in unaquaque re transcendentalis est, sicut unitas specifica vel formalis suo modo est transcendentalis respectu naturae communis; ergo, si substantia materialis habet unitatem individuum transcendentalem, et non per quantitatem, non pertinet quantitas intrinsece ad principium individuationis substantiae. Adde, eo modo quo substantia est una numero praedicamentali per quantitatem, non solum distingui, sed etiam constitui, et fieri in se indivisam et incommunicabilem quantitative per eandem quantitatem; non enim posset quantitas facere aliquid unum in suo genere, nisi faceret etiam indivisum, cum in hoc ratio unius consistat; si ergo constanter et univoce loquuntur de incommunicabilitate et distinctione ejusdem generis, male distribuunt haec munera, aliud materiae, aliud quantitati tribuendo; si autem nunc de incommunicabilitate substantiali, postea de distinctione quantitativa loquuntur, non persistunt in vero quaestionis sensu, et aequivocationem admittunt in usu verborum.

Secundus modus exponendi materiam signatam rejicitur.

18. Secunda expositio est, materiam signatam quantitate non includere quantitatem ipsam intrinsece, sed ut terminum habitudinis materiae ad ipsam. Est enim materia natura sua capax quantitatis, sed ut sic non potest esse completum principium individuationis, quia est indifferens ad quamcunque quantitatem, sicut ad quamvis formam; per actionem autem agentis praeviam ad generationem determinatur, ut sit capax hujus quantitatis, et non alterius, et illa ut sic dicitur esse individuationis principium. Per quantitatem autem intelligimus hoc loco non solam mathematicam quantitatem (ut sic dicam), sed physicam, id est, physicis qualita-

tibus et dispositionibus affectam. Ita rem hanc explicuit Cajetan., de Ente et essentia, c. 2, quaest. 5. Sequitur Javell., 5 Metaph., q. 15, et ante illos Aegid., Quodlib. 1, quaest. 5, art. 1. Haec vero sententia displicuit eidem Cajet., 1 part., quaest. 29, art. 1, propter argumentum quod infra referam, et ideo alium invenit dicendi modum (si tamen est alius); ait enim non materiam, ut est in potentia ad hanc quantitatem, sed ut virtute praehabens hanc quantitatem, seu ut est radix et fundamentum hujus quantitatis, esse principium individuationis. Verumtamen non satis intelligo quid his verbis distinctum a priori significetur, quia materia (praesertim in sententia Cajetan. et aliorum Thomistarum) non praehabet quantitatem in genere causae effectivae, sed ab extrinseco agente fit, vel resultat a forma; solum ergo potest illam praehabere in genere causae materialis; hoc autem nihil aliud est quam habere illam in potentia receptiva, seu (quod idem est) habere potentiam ad illam; sicut materia ut praehabens formam nihil aliud esse potest quam materia ut est in potentia ad formam, seu potius ut est potentia receptiva formae, quia non aliter praehabet quam in genere causae materialis; idem ergo est in praesente propter eandem rationem. Omnia ergo illa verba, materia ut fundamentum, ut radix, ut causa, eodem revolvuntur, quia materia non est fundamentum quantitatis, nisi materiale et passivum, neque est radix nisi ut primum subjectum, nec causa, nisi materialis, quae consistit in ratione potentiae receptivae, ex qua forma educitur; ergo illis omnibus verbis nihil aliud subesse potest, nisi potentia ipsius materiae. Quocirca et argumentum ipsius Cajetani, et quae nos faciemus, aequae procedunt contra hanc sententiam, et ideo necesse non est illam ut diversam tractare.

19. Cum his etiam conjungenda est alia, quae dicit materiam signatam nihil aliud esse quam materiam ultimo dispositam ad hanc formam, quia non disponitur nisi quantitate talibus qualitatibus affecta. Haec autem sententia dupliciter affirmari potest: primo intelligendo quantitatem et alias dispositiones inherere et manere in materia, et simpliciter praecedere ordine naturae introductionem formae, et sic recte potest intelligi materia disposita, et signata ad formam; tamen hoc modo ponere materiam signatam principium individuationis est incidere in priorem sententiam Capreoli, quia haec materia signata includit

intrinsece quantitatem et accidentia, quae impossibile est includi in principio individuationis, ut ostendimus. Quod si dicatur has dispositiones licet inhæreant materiae, non tamen includi in individuo intrinsece et formaliter, sed esse veluti conditiones requisitas, contra hoc est, quia inde fit, principium individuationis intrinsece et formaliter solum esse aliquid commune multis individuis, scilicet, materiam ipsam secundum se; hoc autem est impossibile, ut supra argumentabamur. Unde hoc non esset assignare id quod in se et revera est principium individuationis, sed ad summum id, quod potest esse signum individuationis quoad nos, vel occasio productionis talis individui respectu agentis, de quibus modis postea dicemus. Alio ergo modo potest doceri haec sententia, supponendo quantitatem et alias dispositiones non inesse materiae, sed composito, et ut conficiunt ultimam dispositionem consequi formam, et in hoc sensu idem est materiam esse dispositam, quod habere ordinem seu potentiam determinatam ad hanc quantitatem cum his dispositionibus; atque hoc modo coincidit hic modus loquendi cum secunda expositione ad ducta.

20. Hanc ergo totam expositionem falsam esse censeo. Et imprimis in illa supponitur, materiam non habere sibi inhærentem quantitatem, et dispositiones alias, quod, licet probabile sit, fortasse tamen non est aequae probabile ac contrarium. Deinde, supposita illa sententia, argumentatur Cajet., in 1 par., nam potentia materiae ad quantitatem recipiendam est in genere quantitatis, quoniam potentia et actus sunt in eodem genere, ut Aristoteles ait, 10 Metaph.; ergo neque illa potentia ad quantitatem potest intrinsece pertinere ad principium individuationis substantiae, alias individuum substantiae non esset per se unum; constaret enim ex rebus diversorum praedicamentorum. Haec tamen ratio per se sumpta non est efficax; bene enim respondet Javellus, potentiam pertinere ad genus sui actus primarii, ad quem per se primo ordinatur, et a quo suo modo sumit speciem; materia autem non est ita potentia ad quantitatem, ut per se primo ad illam ordinetur, sed ad formam substantialem, et ideo necesse non est ut ad praedicamentum quantitatis pertineat. Quod autem in favorem Cajetani instat Fonseca, 5 Metaph., c. 6, quaest. 4, quamvis potentia materiae simpliciter non pertineat ad quantitatem, tamen

ut receptivam quantitatis ad illud praedicamentum pertinere, hoc (inquam) non urget, quia illa reduplicatio materiae, ut receptivae quantitatis, non addit potentiam realem ipsi materiae, sed solum secundum nostrum modum concipiendi et loquendi explicat illam potentiam per habitudinem ad secundarium terminum, qui est quantitas, et ideo necesse non est, ut ea ratione ad praedicamentum quantitatis pertineat. Quod ergo attinet ad vim argumenti fundati in illa maxima, *Actus et potentia sunt in eodem genere*, bona est responsio Javelli, ut latius infra dicemus, tractando de causa materiali accidentium.

21. Tamen ex eadem responsione sumitur argumentum efficax contra hanc ipsam opinionem; nam si potentia materiae prius respicit substantialem formam, quam quantitatem, ergo prius etiam determinatur ejus potentia ad hanc formam substantialem, quam ad hanc quantitatem; ergo non signatur seu determinatur ad hanc formam per potentiam ad hanc quantitatem. Prima consequentia patet, tum quia potentia determinatur ad actum modo sibi proportionato; si ergo potentia ipsa substantialis est, et non respicit actum accidentalem, nisi medio substantiali, non determinatur nisi cum eadem habitudine et proportione; tum etiam quia juxta sententiam horum auctorum in re ipsa materia non recipit hanc quantitatem, nisi mediante hac forma, et quia recipit hanc formam, ideo recipit hanc quantitatem; ergo similiter in potentia non determinatur ejus capacitas ad hanc quantitatem, nisi quatenus determinatur ad hanc formam. Idemque argumentum procedit juxta aliam formam loquendi Cajetani de materia, ut praehabet quantitatem, quia materia non praehabet quantitatem, nisi in quantum praehabet formam ad quae sequitur quantitas; ergo nec praehabet hanc quantitatem cum his dispositionibus, nisi quantum praehabet hanc formam, ad quae sequuntur haec quantitas et haec dispositio; ergo non potest sigillari ad hanc formam hoc, quod praehabet hanc quantitatem. Denique eadem forma argumentandi procedit contra aliam locutionem de materia disposita ultima dispositione, quia materia non determinatur ad talem dispositionem ultimam, nisi mediante forma; supponimus enim non recipi in illa, sed in composito; ergo non potest materia sigillari, vel per habitudinem ad talem dispositionem, vel per ipsam dispositionem ut actu receptam, quia utroque modo praee-

dit simpliciter determinatio hujus materiae ad hanc formam, tam secundum habitudinem quam secundum actualem receptionem. Proccedit autem hæc ratio de dispositione ultima, quæ est in instanti generationis, et consequitur formam. Si quis vero contendat materiam sigillari per dispositiones immediate præcedentes, alia via procedendum est.

22. Unde argumentor secundo principaliter contra totam hanc dispositionem, quia materia de se est indifferens ad hanc quantitatem, et has dispositiones, et ad alia; set in instanti generationis (juxta hanc sententiam) prius natura, quam recipit formam substantialem, relinquatur nuda omni accidente, et sine ulla entitate illi superaddita; ergo manet æque indifferens, ac de se existit; ergo potentia ejus non est determinata ad hanc quantitatem, quia intelligi non potest quod potentia de se indifferens determinetur sine additione ulla, vel mutatione in ipsa facta; ergo per talem potentiam sic indeterminatam non sigillatur. Major per se nota est ex natura materiae. Minor etiam est per se nota in principiis hujus sententiæ quam impugnamus, quia ante formam substantialem nihil aliud substantiale potest præintelligi additum materiae; quid enim illud esset, aut a quo fieret, aut quo fundamento, aut ad quid poneretur? Neque etiam aliquid accidentale, quia nullum accidens præcedit in materia ante formam substantialem, et in omni sententia nullum accidens præcedit in materia quantitatem ipsam. Dicunt aliqui addi materiae in illo instanti quemdam modum realem et ex natura rei distinctum a materia, prævium ad introductionem formæ substantialis cum sua quantitate, et aliis dispositionibus, et per hunc modum sigillari materiam, et nonnulli vocant illum modum substantialem, alii accidentalem. Sed utriusque gratis loquuntur, neque explicare possunt aut rationem reddere eorum, quæ dicunt, quod est a vera philosophandi ratione alienum. Nam primo inquiri ad quid sit iste modus. Dicent: ut materia determinetur ad hanc formam. Contra, ipsa est indifferens ad hunc modum, et infinitos alios; per quid ergo determinatur materia, ut hunc modum in illo instanti recipiat potius quam alium? Si enim dicas determinari per alium modum, procedemus in infinitum; si vero dicas determinari per dispositiones immediate præcedentes, melius dicetur immediate determinari materiam ad formam, et ita superfluous est iste modus. Præterquam quod argu-

menta, quibus statim ostendemus non posse materiam per dispositiones præcedentes determinari ad formam, eodem modo probant non posse determinari per eas ad talem modum recipiendum. Si vero tandem dicatur, materiam sine ulla determinatione prævia recipere hunc modum virtute agentis, cur non dicetur idem de forma? Sine ratione ergo vel fundamento interponitur hic modus.

23. Secundo inquiram, quando et a quo fiat iste modus; nam vel fit paulatim, dum materia disponitur, aut fit in uno instante, aut prævio ad generationem, aut in ipso instante generationis. Nihil autem horum commode intelligi, aut explicari potest; nam si dicatur fieri successive et paulatim cum dispositionibus, erit insensibilis sicut illæ; erit ergo aliquod accidens, ac proinde in instanti generationis corrumpetur. Item ex hac parte principium individuationis erit insensibile, et remissibile; erit etiam materia prius tempore sigillata in seipsa et modificata ad formam, quam illam recipiat. Et consequenter, cum hic modus sit immediate repugnans cum alio modo determinationis, quam materia habet respectu formæ sub qua existit, sequitur materiam etiam paulatim illum amittere, et eadem ratione posset inferri, paulatim et successive amittere unionem cum tali forma, quæ omnia sunt absurda et improbabilia. Eademque apertius sequuntur, si ponatur hic modus fieri totus simul in aliquo instante ante instans generationis; nam tunc materia esset simul sub una forma, et ultimo sigillata ad aliam; præterquam quod non potest reddi ratio, cur in uno instante fiat potius quam in alio, loquendo de his in quibus materia non est apta ad recipiendam formam. Si vero dicatur fieri simul in instante generationis, sequitur materiam prius natura relinqui nudam, quam recipiat talem modum, et consequenter nihil resistere agenti, quominus in illam agat quantum potest; ergo, sicut dicitur immediate agere talem modum, multo melius dicitur immediate agere suam formam.

24. Tertio, inquiram quid sit iste modus. Non est enim substantialis, primo, quia cum nec sit natura, nec pars naturæ, nec subsistentia, nec existentia, concipi non potest quid sit. Deinde, vel est omnino absolutus etiam secundum relationem transcendentalem, et hoc non dicetur consequenter, tum quia per illum dicitur determinari materia ad hanc formam vel quantitatem; tum etiam quia per illum dicitur sigillari materia; si

ergo ille est omnino absolutus, materia signata erit quid omnino absolutum a quantitate, et ab ordine ad quantitatem, quod est contra prædictam sententiam. Et fere idem argumentum fiet, si ponatur ille modus cum habitudine aliqua transcendentali; nam ut modus sit substantialis, oportet ut terminus primarius illius habitudinis sit forma substantialis, et non quantitas, et ita etiam nullo modo ordo ad quantitatem pertinebit ad principium individuationis. Si autem ille modus ponitur accidentaliter, explicari non potest quid sit, vel ad quod prædicamentum revocetur; repugnat etiam illi sententiæ quod accidentia non sunt in materia prima; sequitur etiam individuacionis principium esse ens per accidens ex substantia et accidente conflatum, et individuum addere supra speciem modum accidentalem ex natura rei distinctum a substantia, quod omnino falsum est.

25. Quapropter alii respondent, potentiam materiae in eo instante determinari ad hanc quantitatem ab ipso agente sine ulla re aut modo intrinseco ei superaddito. Sed hoc apertam involvit repugnantiam; nam, vel est sermo de agente, ut præintellecto in actu primo ante actionem ejus, et hoc modo impossibile est ut per illud determinetur intrinseca potentia et capacitas materiae, cum sint res omnino distinctæ, et una ut sic actu non immutet aliam. Unde, si in eo instante illud agens annihilaretur priusquam ageret in materia, et aliud applicaretur, distinctam formam sibi proportionatam in eam induceret. Si vero sit sermo de agente in actu secundo, seu de actione ejus, implicat intelligere, agens per actionem suam determinare materiam, et nihil intrinsecum ponere in illa ad determinandam illam, quia talis actio agentis est in passo, in quo necessario habet aliquem terminum.

26. Responderi potest, agens determinare materiam per actionem suam, non quam habet in instante generationis, sed quam habuit immediate ante illud instans. Quæ responsio coincidit cum ea sententia, quæ dicit, dispositiones, quæ immediate ante præcesserunt, relinquere potentiam materiae determinatam, etiamsi nihil reale in illa relinquunt. Quod quidem de determinatione intrinseca et positiva intelligi non potest, propter argumentum factum, quod capacitas materiae de se est universalis et indifferens; ergo non potest limitari intrinsece, nisi ei aliquid addatur, vel aliquo modo in se mutetur; nihil autem hujusmodi in ea fit; habitudo autem illa ad præ-

cedentes dispositiones, solum est quædam relatio rationis, seu determinatio extrinseca. Et confirmatur; nam si dispositiones præcedentes determinant materiam, vel effective, vel formaliter; nullum enim aliud genus causalitatis habere possunt illa accidentia in materia; nam, licet comparatione formæ dicantur materialiter concurrere, tamen respectu materiae minime, quia ad illam non comparantur ut potentia, sed ut actus; ergo tantum possunt determinare illam formaliter, vel effective. Sed non formaliter, quia forma, quæ non est, nullum habet effectum formalem realem; unde sicut materia in illo instante amisit illas formas accidentales, amisit omnes effectus formales earum. Neque etiam effective, tum eadem ratione, quia quod non est, non efficit; tum etiam quia materia nihil recipit ante formam, ut ostensum est; nullo ergo modo intelligi potest potentia materiae determinata intrinsece ad hanc quantitatem, ut hoc modo possit esse individuacionis principium. Atque totus hic discursus applicari potest contra posteriorem modum loquendi Cajetani, quia materia de se non magis præhabet hanc quantitatem quam aliam, vel magis est radix hujus quam alterius; inquiri ergo per quid determinetur, ut in illo instante generationis magis præhabeat hanc quantitatem quam aliam, vel sit radix hujus potius quam alterius, et redit totum argumentum factum. Quod etiam eodem modo procedit contra alium modum explicandi materiam signatam, quod sit materia disposita per præcedentes dispositiones (nam de subsequentibus jam satis dictum est in prima ratione, et in argumentis factis contra sententiam Capreoli); nam illæ dispositiones nihil relinquunt in materia, cum ipsæ omnino corrumpantur, ut supponitur; ergo non possunt illam relinquere intrinsece et positive dispositam, ut argumentis factis convincitur; nam, sive dicas dispositam, sive determinatam; perinde est; nam eadem res subest his vocibus.

27. Dico autem semper, *intrinsece et positive*, quia negative ex vi præcedentium dispositionum relinquatur materia non repugnans introductioni hujus formæ, quod potius est manere indifferens quam determinatam. Rursus extrinsece potest dici hic et nunc naturaliter determinata ad recipiendam hanc formam, quia fortasse naturali quadam consecutione hoc agens hic et nunc circa hoc subjectum, immediate post hanc alterationem

naturali ordine est determinatum ad hanc formam introducendam. Sed hæc revera potius est determinatio agentis quam materiæ, et ideo hæc determinatio non potest efficere ut materia sit intrinsecum principium individuationis, sed pertinet ad extrinsecum principium, quod est ex parte agentis. Eo vel maxime quod etiam secundum hunc determinationis modum prius intelligitur agens determinatum ad hanc formam introducendam, quam ad hanc quantitatem et alias dispositiones; nam hanc formam per se inducit, hanc vero quantitatem et dispositiones, quatenus ex hac forma resultant, juxta sententiam quam prosequimur. Unde tandem generale potest confici argumentum, quia materia non disponitur nec determinatur per se primo, nisi ad hanc formam, et propter hanc formam, et ratione illius recipit hæc accidentia, et ideo, secundum se et ordine naturæ, non potest forma esse hæc propter hæc accidentia, nec propter ordinem ad illa, et consequenter nec per materiam signatam per ordinem ad aliqua accidentia; ergo materia signata illo modo explicata non potest esse principium individuationis.

Tertia expositio ejusdem sententiæ de materia signata.

28. Tertia explicatio est, de principio individuationis dupliciter nos loqui posse, primo secundum se, id est, quatenus revera est principium constituens individuum, ut tale est, et est radix seu fundamentum a quo sumitur individualis differentia. Secundo loqui possumus de principio individuationis in ordine ad productionem, seu multiplicationem individuum, quod est quærere quod sit principium, et radix ob quam individua substantialia multiplicentur, vel cur potius producat hoc individuum quam aliud, seu cur producat hoc distinctum a reliquis. Rursus in utraque consideratione inquiri potest id, quod est principium per se et in se individuationis, vel id tantum quod in ordine ad nos est principium distinguendi unum individuum ab alio, vel quod est solum occasio talis distinctionis. Primo ergo, loquendo de principio constituyente in re individuum, et a quo vere sumitur differentia individualis contractiva speciei, et constitutiva individui, negat hæc opinio materiam signatam quantitate esse principium individuationis, quia hoc videntur concludere discursus facti.

29. Secundo ait hæc opinio, materiam

esse principium et radicem multiplicationis individuum in substantiis materialibus. Probatur, quia est origo generationum et corruptionum, per quas fit individuum multiplicatio. Item, quia compositum ex tali materia ratione illius est corruptibile, et inde habet ut non possit perpetuo conservari; et ideo, ut species conservetur, requiritur individuum multiplicatio; hujus ergo multiplicationis radix est materia. Et addi etiam potest, hanc radicem esse materiam affectam quantitate, quia materia absque quantitate non esset capax alterationis physicae, et mutationis per varias et contrarias dispositiones, ex qua nascitur hæc individuum varietas et multiplicatio. Hoc autem munus non convenit materiæ ut signatæ et determinatæ ad certam formam vel quantitatem, sed absolute secundum se, quia hactenus non egimus de radice hujus individui in particulari, sed absolute de radice multiplicationis individuum in eadem specie; materia autem non est radix hujus multiplicationis absolute, quatenus determinata ad unam formam vel quantitatem, sed potius quatenus est determinabilis ad plures. Dices: hoc modo etiam materia dicitur radix multiplicationis specierum in substantiis generabilibus et corruptibilibus; ideo enim multiplicari possunt ex eadem materia, quia illa est capax omnium formarum, et secundum se indifferens ad illas, et ad varias earum dispositiones. Respondetur non esse similem rationem; nam, licet illa proprietas materiæ sit necessaria ad prædictam multiplicationem, tamen proprie non est prima radix illius varietatis, tum quia, cum tota ipsa materia sit unius speciei, et partes seu portiones ejus secundum se tantum numero distinguantur, ipsa quantum est de se contenta est formis numero distinctis; tum etiam quia distinctio specifica est per se in rebus, et ideo radicaliter provenit a forma, quæ per se dat speciem, et ideo hæc distinctio sine controversia in materialibus et in immaterialibus, corruptibilibus et incorruptibilibus reperitur, quod de distinctione numerica non constat, neque ita necessarium apparet.

30. Tertio ait hæc opinio, materiam signatam quantitate, esse principium et radicem, vel saltem occasionem productionis hujus individui distincti a reliquis. Declaratur, nam potest hoc individuum comparari, vel ad reliqua individua existentia, vel ad alia possibilia, quæ ex eadem materia produci pos-

sunt, etiam ab eodem agente. Priori modo sufficiens et prima ratio, cur hoc individuum producat distinctum a reliquis, est, quia ex diversa numero materia producat, quia, cum non possit eadem numero forma esse in diversis numero materiis totalibus, hoc ipso quod materia est diversa numero, necesse est ut forma saltem sit numero diversa; unde ad hanc distinctionem non oportet dispositiones alias, vel aliam materiæ signationem adungere, quia sufficit numerica distinctio materiæ secundum se, vel cum sua quantitate, quod tamen non sufficit ut hæc materia sit radix distinctionis hujus individui a reliquis quæ non existunt, seu quæ ex eadem materia facta sunt, aut fieri possunt. Unde quidam dixerunt, Aristotelem non assignasse principium individuationis, quo distinguatur individuum ab omnibus quæ non existunt, quia hæc satis per solam contradictionem distinguuntur; sed assignasse solum principium distinguens prædicto modo unum individuum ab aliis existentibus, quod docuit Fonseca, lib. 5, cap. 6, q. 4, sect. 4; idque refert ex Hervæo, Quodlib. 5, q. 9; et Cajet., c. 2, de Ente et essent., q. 5. Addendum autem est, per materiam prædicto modo consideratam, non solum distingui individuum ab aliis existentibus, sed etiam a quibuscunque aliis possibilibus, etiam non existentibus, quæ ex aliis materiis numero distinctis generari possunt, præsertim in his, quorum formæ a materia educuntur, quia valde verisimile est, eandem numero formam, non solum simul, verum nec successive posse ex diversis numero materiis educi. In individuis autem quæ ex eadem numero materia generari possunt, non habet locum distinctio unius individui existentis ab alio existente, quia non possunt simul existere plura individua ex eadem numero materia constantia, et ideo talis distinctio semper est rei existentis a non existente.

31. Quamvis autem hæc oppositio contradictoria sufficiens argumentum sit distinctionis talium individuum, tamen adhuc investigari potest principium et radicem, cur ita distinguantur, ut uno existente, aliud non existat; seu cur potius in hac materia hæc numero forma introducat, quam alia, quæ fieri posset. Causa enim hujus non potest reddi ex sola materia prima, cum eadem successive sit in utroque individuo, quod etiam fortasse est verum de quantitate coæva ipsi materiæ. Adjungendæ ergo sunt aliæ dispositiones et

circumstantiæ actionis, scilicet, quod ex hoc subjecto sic præparato et disposito hoc tempore, ab hoc agente, hæc actio fiat; hinc enim fit ut, licet materia prima seu remota sit eadem, ex illa tamen fiat hoc individuum distinctum ab omnibus aliis, quæ ex illa vel facta sunt, vel fieri possunt, quia cum diversis dispositionibus et circumstantiis fit productio. Et confirmatur hoc ac declaratur; nam ignis, verbi gratia, de se potens est ad producendas plures formas sibi similes in specie, et numero distinctas, et tamen hic et nunc in hac materia introducit hanc numero formam potius quam alias, quæ determinatio non potest provenire ab ipso igne, cum sit naturale agens, et de se æque potens ad quamlibet formam introducendam; nec potest ab ipsa forma educenda provenire, quia ipsa nondum est, neque habet unde determinet virtutem agentis; neque provenit ex materia remota, quia illa etiam est de se æque indifferens; ergo provenit vel ex dispositionibus, si illæ manent in materia, vel ex naturali ordine agendi hic et nunc cum his circumstantiis; non enim facile potest alia naturalis causa excogitari. Nam, quod quidam existimant, revocandum hoc esse in divinam voluntatem, quamvis verum habeat in his effectibus qui ab ipso Deo immediate fiunt, tamen hoc attribuere omnibus causis naturalibus, non videtur philosophicum, et in Theologia habet specialem difficultatem, propter determinationem actuum liberorum, et præsertim malorum, quam infra attingemus tractando de concursu Dei cum causis secundis. Hoc igitur modo materia signata, et his circumstantiis affecta, est principium seu occasio talis individuationis, quia nec materia sufficit sine circumstantiis, ut dictum est, nec circumstantiæ sine materia; nam si hæc sit diversa, effectus etiam diversus erit.

32. Dices: ergo eadem materia erit principium intrinsecum constitutum individui in suo esse; nam sicut res se habet ad fieri, ita et ad esse. Respondetur negando consequentiam, tum quia aliud est hanc rem esse tale individuum, aliud vero produci nunc hoc individuum potius quam aliud, et ideo hæc possunt provenire ex diversis radicibus; tum etiam quia juxta hanc explicationem materia signata non tam est principium individuationis, quam occasio inducendi hanc formam in subjecto potius quam aliam; ista vero forma non est hæc, quia in hoc subjecto, hoc tempore et ab hoc agente fit, quia hæc sunt ac-

cidentaria illi secundum se, et posset a Deo eadem numero sine his circumstantiis fieri, et loquendo de dispositionibus, potius illæ ordinantur ad talem formam, quam e contrario; solum ergo potest materia signata dicto modo esse occasio cur a naturali agente producat hæc forma ex naturali ordine, quo virtus agentis naturalis determinata est ad talem effectum efficiendum potius quam alium in tali subjecto talibus circumstantiis applicato et affecto.

33. Quarto addit hæc opinio, materiam signatam quantitate sensibili dici principium individuationis quoad nos, quia per illud nos cognoscimus distinctionem individuorum materialium inter se. Sic D. Thomas, opusc. 32, de Natura materiæ et dimensionibus indeterminatis, c. 3, ait, *ex hac materia prima et hac forma fieri individuum substantiæ, non tamen esse hic et nunc demonstrabile sine dimensionibus determinatis; et ideo* (inquit) *dicitur materia sub certis dimensionibus causa individuationis, non quod dimensiones causent individuum, cum accidens non causet suum subjectum, sed quia per dimensiones certas demonstratur individuum hic et nunc, sicut per signum proprium individui et inseparabile; et idem indicat opusc. 29, de Principio individuationis. Unde, quando aliis locis significat D. Thomas individuum addere accidentia supra naturam specificam, ut 1 p., q. 3, et Quodlib. 2, art. 4, et q. 2 de Verit., art. 6, ad 1, et aliis locis supra citatis, exponendus videtur in ordine ad cognitionem nostram. Est enim illud signum quo nos a posteriori distinguimus unum individuum ab alio, non vero id quo in se distinguitur, ut ipse D. Thomas aliis locis seu opusculis citatis explicasse videtur, et optima etiam ratione probasse, scilicet, quia accidens non causat subjectum suum; maxime cum idem D. Thomas, 1 p., q. 29, art. 1, et q. 9 de Potentia, art. 1, ad 8, dicat substantiam individuari per seipsam, et per propria principia, accidentia vero individuari per substantiam; ergo cum aliis locis ponit accidentia, vel ordinem ad accidentia inter ea quæ individuant substantiam, exponendus necessario est, vel quoad nostram cognitionem, vel quoad occasionem quam præbent productioni talis individui substantiæ, ut declaratum est. Attribuitur autem hoc materiæ, ratione quantitatis potius quam ratione qualitatum, quia etiam ipsarum qualitatum numeralis distinctio maxime nobis nota est ex quantitate; nam, si duæ imagines*

sint inter se valde similes, non aliter distinguimus illas, quam in diversis subjectis quantitas eas numerando. Et in eodem sensu videtur intelligendum, quantitates ipsas distingui numero ex silibus; est enim id verum quoad nos; ideo enim illas sensibilibus distinguimus et numeramus, quia eas in diversis sitibus conspicimus; non tamen est verum secundum se; nam potius occupant quantitates diversos situs, quia in se distinctæ sunt; solum ergo, quia quantitas natura sua hoc habet ut constituat partem extra partem in corpus extra corpus in ordine ad situm, et deest aptius principium ad distinguenda individua materialia in ordine ad nos.

Questionis resolutio.

34. Hæc tota opinio in se quidem probabilis est, et mihi aliquando placuit; vereor tamen an juxta illam satis explicetur mens Aristotelis et D. Thomæ, tum quia, alioqui valde diminute, et cum magna æquivocatione, tradidissent nobis individuationis principium, si omisso eo, quod vere et in se est principium constitutum individui, solum nobis tradidissent, vel signa a posteriori, vel occasiones distinguendi, aut producendi individua; tum maxime quia ex hoc principio videntur intulisse in separatis a materia non dari plura individua, quia non datur hujusmodi principium individuationis. Illud etiam, quod in ea sententia dicebatur de determinatione agentium ad particulares effectus et formas, ex materia cum circumstantiis actionis, multis et doctis viris difficile creditur videtur, quia, si attente res consideretur, omnia reducuntur ad circumstantiam temporis, quæ videtur valde extrinseca, ut ab ea possit hæc determinatio provenire. Sed de hoc ultimo puncto dicam commodius sectione sequente. De alio vero pertinente ad mentem Aristotelis et D. Thomæ, quod ad D. Thomam pertinet, constat expositionem illam fundatam esse in aliis locis et verbis ejus, quæ aliter conciliari non possunt. Quod vero ad Aristotelem attinet, non videtur unquam ex professo et metaphysice principium hoc investigasse et declarasse, sed solum ex sensibilibus physico more docuisse unum individuum materiale ab alio distinguere. Quod vero inde intulerunt dicti auctores, in substantiis immaterialibus non esse multiplicationem individuationis in eadem specie, hunc potest ad summum habere probabilem sensum, scilicet, non habere nos rationes et principia ad dis-

tinguendas spirituales substantias numero distinctas, quas habemus in materialibus; imo multi hoc extendunt, etiam ad materiales substantias incorruptibiles, in quibus etiam non habemus tot principia ad cognoscendam vel ponendam in eis numericam distinctionem, quot habemus in substantiis corruptibilibus, de quibus maxime procedunt omnia quæ dicta sunt. Denique, quod Aristoteles dixit, in 1 de Cælo, non posse esse alium mundum præter hunc, quia in hoc est tota materia, videtur certe intellexisse, aut Deum creasse mundum ex materia, nec posse materiam ipsam creare; aut Deum agere ex necessitate naturæ, et ideo non posse plus materiæ creare, quam creavit; vel certe ita esse Deum determinatum in suo modo agendi, ut nullam substantiam integram et materialem possit in tempore ex nihilo condere, ut in discursu hujus operis videbimus. Itaque ex illa sententia solum ad præsens colligitur, ex mente Aristotelis, materiales substantias non multiplicari nisi ex materia. Quidquid vero sit de mente horum auctorum, constat ex hac sententia sic declarata, non esse nobis traditum proprium et internum principium differentiæ individualis etiam in rebus materialibus. Nam argumenta facta contra hanc sententiam aliis modis expositam, plane concludunt non posse materiam signatam esse hujusmodi principium.

SECTIO IV.

An forma substantialis sit principium individuationis substantiarum materialium.

1. Est alia principalis sententia in hac materia, principium internum individuationis esse formam substantialem. Hæc solet tribui Durand., in 2, dist. 3, quæst. 2, qui non omnino illam affirmat, ut postea dicam; eam vero videtur docuisse Aver., 1 de Anima, c. 7, et lib. 2, in princip., et com. 7, 8 et 9, et 60, et 3 Physic., com. 60, et lib. 4, com. 38; citatur etiam Avicen., 6 Natural., part. 1, dicens, *formam dare subjecto unitatem numericam*; tenet Zimara, Theorem. 97; et Sebast., episc. Oxomen., 2 de Anima, c. 1. Favetque Arist., ibid., dum ait, *formam esse, quæ constituit hoc aliquid*. Et ex hoc verbo Aristotelis sumendum est præcipuum fundamentum hujus sententiæ; nam principium individuationis esse debet id, quod intrinsece constituit hanc substantiam, et est maxime proprium illius; ergo ratione primæ proprietatis

esse debet aliquid substantiale; nam accidentia, ut sæpe dictum est, nec constituunt substantiam, neque hanc substantiam; nam hæc substantia, etiam ut est hæc, est ens per se et substantiale. Ratione autem alterius proprietatis, hoc principium non potest esse materia, sed forma, quia hæc materia non est maxime propria hujus individui, cum sub aliis formis esse possit; ergo forma est principium individuationis.

2. Unde argumentor secundo, quia idem est principium unitatis quod entitatis, propter quod dixit D. Thomas, quæst. unica, de Anima, art. 1, ad 2, *unumquodque secundum idem habere esse et individuationem*. Sed unaquæque res proprie habet esse a forma; ergo, et unitatem individuaalem. Major constat, quia unitas est passio consequens entitatem, et non addit illi, nisi negationem; ergo non potest habere aliud principium positivum et reale, nisi quod est principium ipsius entitatis.

3. Sed objiciet aliquis contra hanc sententiam et rationem, quia, quamvis recte probet formam conferre ad unitatem, non tamen quod ipsa sola sit principium individuationis; nam etiam materia est principium intrinsecum constituens rei entitatem, et ideo etiam erit principium individuationis, si non sola, saltem cum forma. Responderi posset juxta sententiam Durandi, in 4, dist. 44, quæstione prima, formam non tantum habere vim individuandi compositum, sed etiam materiam ipsam, quia forma non tantum dat esse composito, sed etiam materiæ; unde fit (inquit) ut hoc ipso quod materia jungitur eidem formæ numero, sit ipsa eadem numero. Sed hæc sententia Durandi falsa est, meritoque a cæteris Theologis rejicitur, ut ostendi in 2 tom. tertiæ partis, disp. 44, sect. 2. Una enim et eadem numero materia, quæ fuit in corrupto, manet in genito, alioqui non esset idem numero subjectum, ex quo fit generatio. Item, quia impossibile est ut vel res, quæ antea erat numero distincta ab alia, postea fiat illa, seu eadem numero cum illa indivisibiliter, vel quod res, quæ erat una numero, postea secundum se totam fiat alia numero distincta; ergo materia, quæ sub forma cibi est una numero, non potest fieri alia numero, per hoc quod incipiat esse sub forma animæ; et materiæ Petri et Pauli, quæ sunt numero distinctæ, non fient una numero, etiamsi successive sint sub forma Petri et Pauli. Deni-